VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

# Talousarvio, seuranta ja tekoäly

ALEKSI KOPPONEN, JOHTAVA ASIANTUNTIJA
TULEVAISUUSVALIOKUNTA, HE 175/2026 VP
9.10.2026

# Vastaukset tiivistettynä: mahdollista, mutta vaatii valmistelua ja voimavaroja

**Kysymys 1 · Seuranta**

## Talousarvio mahdollistaa seurannan vuositasolla ja teemoittain

Pitkän aikavälin kokoaminen ja vaikuttavuuden todentaminen vaativat muuta tietoa ja erillistä työtä.

**Kysymys 2 · Käyttöliittymä**

## Teknisesti mahdollinen, ja lähtökohta on hyvä

Luotettava ratkaisu edellyttää huolellista valmistelua, resursointia ja poliittista tahtotilaa.

**Kysymys 3 · Tietokanta**

## Tekoäly helpottaa merkittävästi, mutta ei poista perusedellytyksiä

Tieto kirjattava yhdenmukaisesti ja sillä oltava pysyvä omistaja. Rajattu ilmiöpohjainen pilotti on perusteltu.

# Kysymys 1: seuranta onnistuu – pääosin vuosi kerrallaan

## Mitä talousarviossa jo on

- Kestävä kehitys osana talousarvioesitystä vuodesta 2018
- Pääluokkien vaikuttavuustavoitteet ja mittarit
- Hiilineutraaliutta edistävät määrärahat (n. 2,2 mrd €) teemoittain
- T&K-rahoitus suhteessa lakisääteiseen 1,2 %:n tavoitteeseen 2030
- Lapsibudjetointi

## Mikä vaatii vielä erillistä työtä

**Monivuotinen aikasarja**
Tavoitteet ja kytkennät kirjataan vuosittain tekstinä, ja rakenne muuttuu ajan myötä.

**Vaikuttavuuden todentaminen**
Edellyttää arviointitutkimusta, jota talousarvio ei yksinään voi korvata.

Täydentävät: hallituksen vuosikertomus, ilmastovuosikertomus, Tilastokeskuksen tilastot · Lähteet: HE 175/2026 vp; TuVL 5/2024 vp; VaVM 29/2025 vp

# Kysymys 1: tietopohjaa on kehitetty käytettävissä olevin voimavaroin

**Talousarvioesitykset avoimena datana vuodesta 2014**

**Toteumatiedot Valtiokonttorin avoimesta rajapinnasta**

**Kuntien ja hyvinvointialueiden yhtenäinen talousraportointi**

**Kestävä kehitys ja lapsibudjetointi vakiintuneina osina**

### Kuluva vaalikausi

Julkisen talouden tilanne ja hallituksen painopisteet ovat suunnanneet voimavaroja muualle, mm. julkisen talouden vahvistamiseen ja finanssipoliittisen ohjausjärjestelmän uudistamiseen.

### Seuraava hallitus

Voi halutessaan asettaa seurattavuuden tavoitteeksi ja antaa hallinnolle tehtävän ja voimavarat. Luontevin hetki on hallitusohjelma.

# Kysymys 2: tekoälykäyttöliittymä on teknisesti mahdollinen – luotettavuus ratkaisee

## Hyvä lähtökohta

Talousarvioesitykset avoimena datana vuodesta 2014

Toteumatiedot avoimesta rajapinnasta

Kielimallit osaavat tiivistää ja vertailla perusteluja ja mietintöjä

## Lukujen oikeellisuus

Luvut haetaan määritellyistä lähteistä – kielimalli ei laske itse

## Vertailtavuus

Rakenteet muuttuvat; tarvitaan tieto, mikä vastaa mitäkin

## Käsitteet

Määräraha, toteuma ja siirtyvät erät tulkitaan aina samoin

## Läpinäkyvyys

Lähde tarkistettavissa; tulkinta erotettu tosiasioista

# Kysymys 2: osaksi yhteistä tekoälykehitystä, ei erillisenä järjestelmänä

| Yhteiset periaatteet | Eduskunnan itsenäisyys | Rajattu kokeilu |
|---|---|---|
| Tietolähteiden liittäminen, tunnistaminen ja lokitus samoin kuin muussa julkisen hallinnon tekoälykehityksessä. | Eduskunnalla oma pääsy tietoon – ei vain hallituksen tuottamien näkymien varassa. | Edellyttää rahoitusta, osaamista ja esiselvitystä. Seuraava hallitus tai eduskunta voi käynnistää avoimen datan pohjalta. |

Kansainvälisesti vasta kokeiluvaiheessa: mm. Yhdistyneen kuningaskunnan valtiovarainministeriö sekä OECD:n ja Euroopan komission pilotti, jossa Valtiokonttori on mukana.

Lähteet: Valtiokonttori; HM Treasury; OECD GOV/SBO(2025)4

# Kysymys 3: tekoäly nopeuttaa työtä – ihminen hyväksyy

Tekoäly voi käydä läpi aiempia talousarvioita, hallitusohjelmia ja kertomuksia, luokitella niitä teemoittain ja ehdottaa kytkentöjä tavoitteiden, määrärahojen ja toimenpiteiden välille. Luokittelut tarkistaa ja hyväksyy aina asiantuntija.

## Esimerkkejä ratkaistavista kysymyksistä

### Omistajuus
Ei yhtä vastuutahoa yli hallinnonalojen

### Voimavarat ja osaaminen
Pysyvää työtä ja niukkaa erityisosaamista

### Rakenteisuus
Tavoitteet ja vaikutukset pääosin tekstinä

### Yhteentoimivuus
Valtion ja kuntien luokitukset eivät suoraan vastaa toisiaan

### Jatkuvuus
Yhden hallituksen painopisteisiin sidottu kehikko on haavoittuva

### Eduskunnan budjettivalta
Tieto tukee päätösrakennetta, ei korvaa sitä

# Kysymys 3: viisi periaatetta, joilla tekoäly voi hyödyntää tietoa

**1**

**Pysyvät tunnukset**

Säilyvät, vaikka nimet ja rakenteet muuttuvat

**2**

**Yhteiset määrittelyt**

Käsitteet ja laskutavat määritellään kerran

**3**

**Tiedon historia**

Mitä tiedettiin ja milloin

**4**

**Tieto omistajillaan**

Liitetään yhteiseen käyttöön kerran, lähellä tietoa

**5**

**Lähteet näkyviin**

Jokainen luku ja tulkinta tarkistettavissa

Agenttisen Suomen kansallisessa viitearkkitehtuurissa valmistellaan yhteisiä käsitteitä, tietomalleja ja tapaa liittää tietolähteet tekoälyn käyttöön. Talousarviotieto voisi myöhemmin olla yksi sovelluskohde.

# Kysymys 3: rajattu ilmiöpohjainen pilotti on mahdollinen ja perusteltu

**Ilmastotoimet**

Lakisääteiset tavoitteet ja vakiintuneet mittarit

**T&K-rahoitus**

Lakisääteinen tavoite; eduskunta painottanut vaikuttavuutta

**Lapsibudjetointi**

Hyvinvoinnin lähtökohta, vakiintunut tarkastelu

**Toteutus**

Ensin esiselvitys, sitten olemassa olevan avoimen datan pohjalta. Laajuus voimavarojen mukaan; päätös luontevasti seuraavalle hallitukselle.

**Jo ilman erillistä rahoitusta**

Hallitusohjelman tavoitteet ja mittarit kirjataan alusta alkaen yhdenmukaisesti – pohja myöhemmälle seurannalle.

Lähde: TuVL 2/2025 vp

# Lopuksi: luontevin hetki on seuraava hallitusohjelma

- Seuranta onnistuu jo vuositasolla; pitkän aikavälin kokoaminen vaatii erillistä panostusta.
- Tekoälyratkaisu on mahdollinen, kun se rakennetaan luotettavasti ja osaksi yhteistä kehitystä.
- Seuraava hallitus voi asettaa tavoitteen, antaa voimavarat ja käynnistää rajatun ilmiöpohjaisen pilotin.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

# Kiitos!

ALEKSI KOPPONEN, JOHTAVA ASIANTUNTIJA
ALEKSI.KOPPONEN@GOV.FI
VM.FI